

STREAM

Support to Regional Aquatic Resources Management

STREAM Journal

Learning and communicating about the livelihoods of fishers and farmers

The STREAM Initiative is supported by AusAID, DFID, FAO, NACA and VSO

Ginbalhag sang STREAM Initiative, Network of Aquaculture Centres in Asia-Pacific, Suraswadi Building, Department of Fisheries Compound, Kasetsart University Campus, Ladyao, Jatujak, Bangkok, Thailand.

Copyright © The STREAM Initiative 2003

Ang pagkopya sini nga pahayag para sa katuyu-an nga pang-edukasyon ukon indi-pangkomersiyal ginapahungutan bisan wala sang permiso halin sa nagapanag-iyang *copyright*, basta ginarekognisar ang ginhalinan.

Ang *reproduction* sini nga pahayagan para ibaligya ukon para sa iban pa nga komersiyal nga katuyuan ang ginadumuli-an kon wala sang permiso halin sa nagapanag-iyang *copyright*.

Ehemplo nga pagrekognisar para sa isa kartikulo sang *STREAM Journal*:

Santos, R 2002 Learning from Each Other about Conflict. *STREAM Journal* 1(1), 1-2.

Contents

Eksperyensiya sa Pagtukod sang Grupo sa Jabarrah, West Bengal <i>Amar Prasad, Virendra Singh, Binay Sahay and Gautum Dutta</i>	1
Aquaculture Self-Help Groups sa Rural West Bengal <i>Satyendra Tripathi, Graham Haylor and William Savage in consultation with Jagdish Gangwar, Virendra Singh, Gautam Dutta and Prabhat Pathak</i>	4
Ang mga Natun-an nga Leksyon Para sa Fulwar Toli Halin sa Pagbisita sa Jabarrah <i>Bhim Nayak and Rubu Mukherjee</i>	7
Bulig sa Palangabuhian sang Fish Farmers Development Agency – Isa ka Estorya sang Kadalag-an Halin sa Mayurbhanj, Orissa <i>G B Parida</i>	10
Paghangop sang Palangabuhian Base sa Dunang Manggad kag Kapasidad (<i>Assets-based Livelihoods</i>) Paagi sa Buyloganay nga Pag-ebalwar Para Dulaon ang Gutom <i>Binay Sahay</i>	13
Mga Pamaagi sa PRA sa Pagranggo sang Kaimulon – Mga Eksperyensiya sang EIRFP sa Pagsolbar sang Kahuyangon (<i>Vulnerability</i>) <i>Binay Sahay</i>	16
Nahanungod sa <i>STREAM Journal</i>	19
Nahanungod sa STREAM	20

Note

Ang SJ2(4) nahanungod tanan sa India kag nagapakita sang relasyon sang STREAM sa mga institusyon kag komunidad sa nasidlangan nga bahin sang India. Nagalakip ini sang Indian NGO Gramin Vikas Trust (GVT), komunidad sang mga katutubo kag departamento sang pangisda kag gobyerno sang tatlo ka estado nga sa diin ang STREAM nagatutok sang trabaho halin sang una: Jharkhand, Orissa and West Bengal.

Ang una nga tatlo ka estorya parte tanan sa Jabarrah kag iban pa nga mga barangay sa Distrito sang Purulia sa West Bengal. Ang mga kaupod sa GVT naga-estorya kon paano natukod ang *Self-Help Groups* bilang bahin sang una nga mga lihok sa pagpa-uswag sa barangay. Sa madason, ang mga kaupod sa STREAM nagasulat bahin sa natun-an nila sa kadalag-an sang Jabarrah sa ila pagbisita didto nakaligad ang pila ka tuig. Ang isa ka representante halin sa malapit nga Estado sang Jharkhand, naga-estorya sang mga inisyatibo nga nahimo niya upod sa iya nga komunidad resulta sa pag-upod niya sadto nga pagbisita sa Jabarrah.

Padulong sa isa pa ka malapit nga estado sang Orissa, ang opisyal sang *Farmers Development Agency* sa Distrito sang Mayurbhanj naga-estorya bahin sa isa ka manugpunong sang isda nga nakabenepisyu sang suporta sang gobyerno. Ang naulihi nga duha ka artikulo nagapakita kon paano ginagamit sang GVT mga pamaagi sa palangabuhian kag buyloganay nga pag-ebalwar, sa iya nga pagtrabaho upod sa mga komunidad sa kaumhan

Naga-apresyar kami sang mga oportunidad sa pagtrabaho upod sa amon nga mga kaupod sa India, kag partikular nga nagapasalamat kami sa Gramin Vikas Trust sa pag-amuma sang STREAM India Country Office sa Ranchi, Jharkhand, kon sa diin si Rubu Mukherjee, ang STREAM Communications Hub Manager, nakabase. Ang pagpasalamat ginahatag man kay Rubu sa iya nga paghimakas sa pagbulig bilog sini nga numero sang SJ.

Malipayon nga Pagbasa!

Graham Haylor, STREAM Director
William Savage, *STREAM Journal* Editor
Elizabeth M. Gonzales, *STREAM Journal* (Ilonggo) Editor

Eksperyensiya sa Pagtukod sang Grupo sa Jabarrah, West Bengal

Amar Prasad, Virendra Singh, Binay Sahay and Gautum Dutta

Antes sa Pag-abot sang GVT

Ang Jabarrah isa ka grupo sang mga barangay nga yara sa West Bengal sa Distrito sang Purulia. Mga 48% sang duta sa Jabarrah medyo bulubakulod kag may manubo sang produkto. Ang sobra nga tag-ilinit kag indi-regular nga pag-ulan ang nagakatabo sang masami. Kalabanan sang pamalay may mga mamumugon nga nagapangayaw sa iban nga lugar sa pagpangita sang trabaho. Ang populasyon sang Jabarrah kadamuan miyembro sang katutubo nga mga tribu.

Hasta sadtong 1994, sang wala pa nag-abot ang Eastern India Rainfed Farming Project (EIRFP)¹, ang mga pumuluyo indi organisado kag wala sang nahibaluan nahanungod sa may sistema nga akwakultura ukon nakaplano nga pag-uswag sang barangay. Mga duha ukon tatlo lang ka mangunguma ang nagasagud sang isda, gamit ang sinang-una nga pamaagi kag nagakita lang sang manubo sa pagprodukto sang isda.

Buyloganay nga Pamaagi sang EIRFP

Gamit ang buyloganay nga pamaagi sa pag-uswag, ang EIRFP nagsugod sang lihoc sa pagpa-uswag sang palangabuhian sang tumandok kag mga wala-wala nga kalalakihan kag kababaihan, nga may aktibo nga partisipasyon halin mosmo sa ila. Ang pag-implementar sang proyekto ginsuguran sa Jabarrah – isa sa mga imol nga barangay sa West Bengal – para mapatigayon ang buylog nga maghimakas sang komunidad para sa ila nga kauswagan. Ang komunidad nagtukod sang duha ka grupo sang kalalakihan nga gintawag nga *Padma Lochan* kag *Nabodaya* (nga may siyam kag pulo ka miyembro) kag duha ka grupo sang kababaihan nga nagangalan *Mahamaya* and *Shilawati* (nga may napulo ka miyembro kada isa). Isa pa ka grupo – *Maa Santoshi* – ang natukod sang 1997.

Amat-amat nga nariyalisar sang mga miyembro sang komunidad and kaimportante sang grupo. Nagresulta ini sang pagbaskug sang ila kumpiyansa sa ila ikasarang. Indi lang nga nag-abre sila sang deposito sa malapit nga bangko kundi nakahimo sila sang mga pamaagi para sa pagtrabaho kag pagsinirayo bilang isa ka grupo. Nagdesisyon pa gid sila nga magporma sang isa ka pangkabilugan nga komite nga gintawag *Jote Solah Anna* para magtan-aw kag mag-giya sang mga buluhaton sang lima ka grupo.

Pagpatin-ad sang Ikasarang sang mga Miyembro sang Grupo

Ginapan-aw sang EIRFP ang kauswagan sang barangay paagi sa pagpatin-ad sang ihibalo kag kapasidad sang mga miyembro sang grupo. Ang proyekto nagpatigayon man sa mga miyembro nga magpili sang iban –ginatawag *jankars* – nga may ihibalo kag interes sa gakalain-lain nga topiko ukon

Capacity-building sang jankars

¹ Una nga gindumala sang KRIBCHO, isa ka kooperatiba sang gobyerno sa abono, kag sang Gramin Vikas Trust (GVT), halin sadtong 2000, isa ka independiente nga organisasyon nga nagtuhaw halin sa EIRP kag ginasuporta sang KRIBHCO.

aktibidades. Aktuwal nga paghanas kag pagpakita ang gin-organisar para mapa-uswag ang ila ihibalo. Ang mga *jankars* ginhanas sa mga topiko katulad sang pagporma kag pagdumala sang isa ka grupo, pagtipon kag pag-utang, pagdumala sang kabilugan nga pundo, pagkonserbar sang patubas, akwakultura, kakahuyan, kadutaan kag tubigan, kag pagsagud sang kahayupan, kag iban pa nga mapangitan-an nga mga buluhaton para sa mga pamilya nga wala sang duta (ehemplo, pag-obra sang plato nga himo sa dahon, paghimo sang pisi kag paghupot sang manok).

Sa idalum sang akwakultura, ang mga *jankar* ginhanas sa pagbuhi sang *fingerlings* (mala-sigarilyo nga similya), pagdumala sang punong kag pagpaayo sang tubi. Ang mga *trainees* naghambal nga indi lang sa nagdugang ang ila kumpiyansa apang nagamit gid nila ang ila natun-an bangud nga sa panahon gid ang *training* sa *field* kag praktikal.

Buluhaton Pang-Akwakultura sa Barangay

Ang mga grupo nagpili sang mga punong nga gamiton sa pagsagud sang isda. Nagbakal sila sang punong sa isa ka tag-iya halin sa kontribusyon (mga Rs 300, ukon US\$ 6) nga ginhatag sang kada pamalay kag sa grupo nga pundo halin sa nagakalain-lain nga buluhation. Nagsugod sila punong nga may maayo nga ihibalo-teknikal kag suportapinansiyal (*fingerlings* kag bubod sa isda) halin sa EIRFP.

Pagpatubas sang kadalag-an

Sugod sa gamay nga ginhalinan, ang grupo nagpadulong sa dako nga programa pang-akwakultura sa sulod sang duha ka tuig. Madinalag-on kag epektibo nga ginapadalagan nila ini subong.

Buylog nga ginhaw-as sang mga miyembro sang grupo ang ila patubas, apang ang pagbaligya ginahimo sang mga tawo nga nagabakal sang isda sa mga grupo kag ibaligya ini sa kaingud nga mga lugar. Isa ka manug-isda sa barangay, si Ms Thanda Mahato, sa masami nagabakal sang isda sa grupo kag nagakita sang Rs 100-150 sa isa ka adlaw, tatlo ukon apat ka beses sa isa ka semana. Ang iya kita ginagasto niya sa kinahanglanon sang iya pamilya kag nakadeposito siya sang kwarta sa *post office*.

Pakig-angot sa Gobyerno kag NGOs – Oportunidad sa Pagbag-o

Ang kabaskug sang grupo amat-amat nga nag-uswag kag subong may 14 na ka grupo ang ginarepresentar sang kabilugan nga komite. Sa mga oportunidad sa paghanas, nahibaluan sang mga mangunguma halin sa *fisheries officers* nga ang gobyerno nagahatag sang nagakalain-lain nga pasilidad sa idalum sang programa sa pangisda. Gani ang mga miyembro sang komunidad nag hingyo para sa pagpa-obra sang punong kag nakakuha sang Rs 11,000 sa rekomendasyon sang *Panchayat Samiti*². Nakakuha man sila sang suporta para sa binhi, lambat kag iban pa nga kinahanglanon nga materyales.

Ang panikasug sang Gramin Vikas Trust (GVT) nakapuntariya sa sosyal kag *human 'capital'* padulong sa pagbag-o sang palangabuhian sang mga pumuluyo kag ang paghimo sang ehemplo para sa pumuluyo sa palibot nga mga lugar. Ang mga miyembro nagahimo sang kumpleto nga plano para sa

² Talatapan sang gobyerno-lokal

kauswagan sang ila nga barangay nga may klaro nga pan-awan kag paghangop. Ginatalupangud man nila ang papel sang mga NGO katulad sang GVT sa paghatag sang bag-o nga direksyon sa pag-uswag.

Si Amar Prasad, Virendra Singh, Binay Sahay kag Gautum Dutta konektado sa Gramin Vikas Trust (GVT). Ang ila nga mga posisyon amo ang masunod, Chief Executive Officer, Project Manager (GVT East), Field Specialist Social Development (GVT East) kag Field Specialist Aquaculture (West Bengal). Mapakig-angotan sila sa <rch_gvteirfp@sancharnet.in>.

Aquaculture Self-Help Groups sa Rural West Bengal

Satyendra Tripathi, Graham Haylor and William Savage in consultation with Jagdish Gangwar, Virendra Singh, Gautam Dutta and Prabhat Pathak

Balik sa Jabarrah

Sang 1996, bilang isa ka *Aquaculture Development Specialists* sang *Eastern India Rainfed Farming Project* (EIRFP), si Satyendra Tripathi kag Graham Haylor nagbisita sa Jabarrah sa kaumahan sang West Bengal. Sadto nga tiyempo, 60% sang mga pamalay indi makaseguro sang ila pagkaon para sa bilog nga tuig, kag ang kalabanan nagapamugon kon sa diin may yara obra para makakita sang sinintimos kada adlaw. Mga ¼ sa mga pamalay may utang sa nagapasaka sang kuwarta, kalabanan bangud emerhensiya nga kinahanglanon sa pagkaon kag bulong. Ang mga bata nagalakat sang apat ka kilometrahe pakadto sa eskuwelahan. Ang pinakalapit nga bangko - kon makapanumdom ang isa ka tawo magkadto - mga lima ka kilometro ang kalayuon. Bisan may baha kag tigtuluyot, ¾ sang mga pamalay sang Jabarrah nagapanguma sang palay; ang iban (kag kadam-an mangunguma man sang palay) gapamugon kada panahon sang *kharif* kag *rabi*, pag-obra sang tisa kag pagtukar sang *drum* sa mga kasal. Duha sa tatlo kag manubo sa 1/3 sang mga kababaihan ang makabasa.

Halin sang 1995, ang *Indian fertilizer cooperative*, Krishak Bharti Cooperative (KRIBHCO), upod sa in *Department for International Development* (DFID) sang gobyerno sang UK, nagsugod hingyo sa mga tawo nga magporma sang grupo para makaplano kon paano magpadayon – paagi sa pagtukod sang *social capital*. Suno kay Virendra Singh, “Ang *social capital* ginapundar sang komunidad kag sa sulod sini, nga may mabaskug nga pagkampanya halin sa dedikado nga mga *Community Organizers* para madugangan ang nahibaluan sang mga pumuluyo bahin sini.”

Sang Septiembre 2003, may oportunidad kami nga magbalik sa Jabarrah kaupod ang Gramin Vikas Trust (GVT), ang NGO nga nagtuhaw halin sa EIRFP, kag si Ajit Banerjee, ang *branch manager* halin sa Maubhum Gramin Bank sa Ludhurka, kaingud sang Jabarrah. Halin sa tatlo ka grupo nagdamo sa sobra sa 40 ka mabaskug nga organisado nga Self-Help Groups, indi lang sa Jabarrah kundi pati man sa kaingud nga mga barangay.

Ang ‘Doba System’

Katulad sang mga pamilya-lokal, ang mga miyembro sang grupo wala gapanag-iya ukon wala sang eksklusibo nga paggamit sang dalagku nga tangke (*perennial tanks*) para magsagud sang isda nga ginahatag sang Departamento sa Pangisda. “Sa mga lugar nga malab-ot sang ulan,” siling ni Nityo Gopal, isa ka *jankar*, “ang tubi masyado gid ka kinahanglanon – isa lang ka manggaranon ang makapanag-iya sang *perennial tank*.” Ang *Self-Help Groups* nagasagud sang *fingerlings* sa *seasonal ponds* ukon sa magagmay nga *dobas* (nakutkot nga buho nga sa diin nagatipon ang tubi) para mabutang sa mas dalagku nga punong kag tangke. Ang ideya ginpakilala sang EIRFP, kag gintawag nga ‘*doba system*’.

Fry rearing in a seasonal pond in Jabarrah

Si Shamlal Yadav, ang *State Coordinator* para sa GVT sa *West Bengal*, naghambal nga ang pagtuon sang mga oportunidad sa akwakultura sang mga tawo kag ang paggamit sang *dobas* kag *seasonal tanks* ginpatigayon upod sa proyekto

sang DFID NRSP nga gintawag “*Integration of Aquaculture into the Farming Systems of the Eastern Plateau of India*” halin sang 1996-2000. Ang *street-play* (palagwa-on) nga kon tawgon *The Pond of the Little Fishes*, nga ginpa-obra sang proyekto, ginsulat sang lokal nga tumandok nga manunulat, Rakesh Rahman, nga nagapakita sang panangabuhi sang mga pumuluyo kag possible nga palangitan-an sa barangay sa tig-iliwat paagi sa pagsagud sang similya sa *dobas*, para alternatibo sa pagpangayaw.

Si Nityo Gopal nagasaysay kon paano ang sistema sa pagtrabaho:

Ginahanda namon ang *doba* halin sa Disyembre, bakal sang similya pag-abot sang ulan, kag tan-awon ang kalidad sang tubi paagi sa paggamit sang *litmus paper*, dugangan sang apog kon ang kolor sang papel nagabaylo sa rosa ukon pula. Nagagamit kami sang *plankton nets* nga may *collecting tubes* kada 3-7 ka adlaw para mahibaluan kon ano ka damo ang kinahanglanon nga upa kag abono, pagsaylo sang iban nga isda sa iban nga punong kon matam-an na ka gutok. Ang *Silver Carp* ukon *Common Carp* nagalab-ot sa mga 250-300 g, ang Rohu, Catla kag Mrigal 50-100 g. Kon mag-abot ang ulan sa Septiyembre-Oktubre, and tubi nagapabilin hasta sa Enero. Dason ang *Indian Major Carps* mga 250-300 g, kag iban nga *Silver Carp* kag *Common Carp* mga sobra na sa 500 g.

“Nagakaon kami sang isda”, siling ni Nityo Gopal, “Rs 30/kg lang ini, kumparar sa manok nga Rs 100/kg. Kon kinahanglan mo magkaon sang karne, ang kanding para sa madamo pero ang isda makapakaon sa isa ukon duha ka tawo. Nagabaligya kami sang madamo nga mga produkto. Ang presyo sang *fingerlings* nagalain-lain; ang dalagko sa umpisa sang *season* mabaligya sa maayo nga presyo. Kon mahupot kami sang madamo sa punong, naga-*stunted* (gapabilin nga gamay) ini. Nakahibalo ang tanan nga kon ini nga mga isda masaylo sa mas dako nga punong, madasig ang ila pagdako (ang katanhagaan nga ginatawag ‘*compensatory growth*’), gani ang mga tag-iya sang dalagko nga punong gabakal sini sa amon sa Rs 90-100/kg. Ang ginahaw-as nga isda sa punong, ginabaligya namon sa tag Rs 20-30/kg. Ang mga dalagko, ginabaligya namon sa tag-Rs 60-70/kg sa mga tag-iya sang punong para mangin *broodstock*”

Ang Mabaskug nga Epekto sang *Flexible Rural Credit*

Sang Mayo 2000, ang Reserve Bank of India nagpasa sang anunsiyo para sa kadam-an nga nagasugo sa mga *rural development banks* sa paghimo kag paglansar sang lokal nga mga produkto-pinansiyal nga nagakaangay sa *Self-Help Groups*. Amo ini ang madasig nga pag-aprobar sang pahulam (sa sulod sang tatlo ka adlaw), nga puwede makuha sang mga grupo, nga wala sang putika, nga may masulhay nga mga tion sa pagbayad nga sa diin puwede mabayaran ang iban ukon tanan nga hulam bisan sa ano nga tinion sa sulod sang tatlo ka tuig. Ang tuigan nga interes nga 12% manubo kumparar sa 5-10% kada bulan nga iya sang pribado nga nagapasaka. Ang bangko makapahulam halin sa pinakanubo nga Rs 500 hasta sa pila ka gatos ka libo.

Sa subong ang grupo makanominar sang duha ukon tatlo ka tawo para magbisita sa bangko dala ang sertipikasyon sang ‘Resoluyon’ (pamatuod nga naga-eksister ang grupo) kag ang detalye sang ila tinago nga pundo, ila plano (kalakip ang kantidad sang ginahulam nga kuwarta), kag ang katuyuan sina nga paghulam. Ang bangko nagakinahanglan sang kasugtanan sa pagpahulam nga nakumpleto kag sang dokumento nga ginatawag ‘*Demand Promissory note*. Ang sin-o nga grupo nga makabayad sang 100% sang ila hulam, puwede makahulam liwat. Ang mga *self-help groups* nga nagasagud sang isda ang madinalag-on kag amo ang may pinakataas nga tinago sa tanan nga grupo, gani mas makakuha sang mas dalagko nga hulam. “Ang pinakadako nga pagbag-o,” siling ni Ajit Banerjee, “amo nga ang hulam ginakunsiderar sang mga grupo nga bilang kapital ukon *assets* para gamiton kag bayaran, indi nga utang nga gakatunaw ukon ‘*sticky bad loans*.” Ang 40 ka *self-help groups* sa Jabbarah may yara subong nga tinago nga nagalab-ot sa milyones ka rupees kag hulam sa bangko nga ginatos ka libo ka rupees.

Kag kon pagbag-o ang esotryahan, ang isa ka babaye naghambal, “Ang binulan nga tag-ulan ginapanumpa, sa diin wala kami sang kuwarta kag makaon. Gaprenda kami sang amon mga gamit para makahulam halin sa *mahajan* sa mataas nga saka. Si Lalita Mahato, isa ka tigulang nga babaye naghambal, “May tiyempo sadto nga indi kami maka-estorya sa mga lalaki sa barangay labi pa sa mga estranghero! Subong, makakadto kami sa bangko para makahulam, mangatubang sa utalidad

kag ipaabot ang amon reklamo kag maisug nga makipagtubang sa mga problema. Nalipay gid kami nga kami ginapamatian kag ginarepeto.”

Damgo lang ...

Ang maukod nga suporta sa napili nga *Self-Help Groups* – sang EIRFP kag subong GVT *Community Organizers* – amo ang yara sa likud sang proseso sa kauswagan sang Jabbarah. Kalakip sini ang nagakaangay kag *flexible* nga pagtuon-teknical sang mga mangunguma sa suporta sang DFID NRSP, kag ang mas napauswag nga oportunidad sa magagmay nga pahulam (*micro-credit*) nga ginagiyahan sang *Reserve Bank* kag aktibo nga gina-implementar sang *Maubhum Gramin Bank*. Ang tanan nga pag-uswag nga ini ang naghatag sang kinahangalanon nga oportunidad para sa mga kababaihan kag kalalakihan para makakuha sang respeto kag tingug, makakita sang palangitan-an, makatipon kag makakuha sang kaseguraduhan, makapaiway sang pagpangayaw pamugon, makapangatubang sa pormal nga sektor sang bangko, kag mag-implementar sang ideya. Sadtong pila ka mga tinuig, mga damgo lamang ini.

Satyendra Tripathi, Graham Haylor kag William Savage yara sa STREAM kag mapakig-angotan paagi sa <ghaylor@loxinfo.co.th>. Jagdish Gangwar, Virendra Singh, Gautam Dutta kag Prabhat Pathak yara sa GVT kag mapakig-angotan sa <rch_gvteirfp@sancharnet.in>.

Ang mga Natun-an nga Leksyon Para sa Fulwar Toli Halin sa Pagbisita sa Jabarrah

Bhim Nayak and Rubu Mukherjee

Halin sa Fulwar Toli Pakadto sa Jabarrah kag Pabalik

Si Bhim Nayak nagapuyo sa Fulwar Toli, isa ka barangay sa Bundu Block sang Distrito sang Ranchi sa Jharkhand State. Ang barangay may populasyon sang 900 ka tawo, kalabanan sa ila wala sang duta kag nagapangayaw sa malapit nga banwa para mamugon. Ang *literacy level* sang Fulwar Toli manubo pa sa 20%.

Sadtong Septiembre 2003, si Bhim Nayak nagpartisipar sa isa ka pagbisita sa Jabarrah Cluster sa West Bengal (tan-awa ang duha ka nauna nga artikulo) nga gin-roganisar sang NACA-STREAM. Sadto nga pagbisita nakita ni Bhim kon paano ang pumuluyo sang ini nga cluster nagtugod sang *Self-Help Groups*, nga sa paagi sini madamo na ang ginahimo nga mga buluhaton kag nagakuha sang suporta sa bangko.

Sadto nga pagbisita sa GVT-sponsored meeting hall sa Jabarrah Cluster, si Bhim Nayak naghambal bahin sa kaimportante sang eksperyensiya sang kababaihan nga Self-Help Groups sang sini nga komunidad para sa iya komunidad sa Fulwar Toli

Pagkatapos sang pagbisita, nagdesider si Bhim nga maghingyo tukod sang Self-Help Groups sa iya barangay sa Fulwar Toli. Gintipon ang mga upod niya nga pumuluyo kag nagpaathag sang benepisyu sang Self-Help Group. Nagpati sila sa panan-awan niya kag nagtukod sang apat ka grupo, kada isa ka grupo may ila nga partikular nga tinutuyo.

Grupo, Kaugalian kag Buluhaton

Una nga Grupo

Ang *Ambedkar Carrier Library Group* para sa pag-improbar sang kinaalam kag edukasyon. Ang buluhaton sang grupo ang magkolekta kag magbakal sang mga libro para sa *competitive examination* nga ginahiwat sang *state government education department* kag magtudlo sa iban nga mga tawo,

kalakip ang kabataan kag tigulang. Ang may edukasyon lang ang miyembro kag na-inbolbar sila sa pagtudlo. May 25 ka miyembro sa sini nga mikslada nga grupo, anum sini mga babaye. Kada miyembro nagadeposito sang Rs 5 kada semana sa grupo nga pundo, kag ginakuha dira ang pamakal sang libro. Isa ini ka *social workers group* kag ginagiyahan man nila ang iban nga pumuluyo bahin sa agrikultura kag pangisda nga mga aktibidades.

Ikaduha nga Grupo

Grupo ini sang mga babaye nga wala pa sang ngalan. Ang 12 ka miyembro asawa sang mga magingisda kag pagbaligya sang isda ang palangitan-an. Ang mga miyembro nagadeposito sang Rs 10 kada semana sa grupo nga pundo. Plano nila nga ideposito ini nga pundo sa bangko para magamit sa emerhensiya kaysa maghulam sang sakaan sa mga lokal nga nagapasaka sa mataas nga interes. Ang pila lka mga aktibo nga miyembro sini nga grupo nagalakip kay Ms. Lakhi Devi, Ms Shrimatidevi, Ms Lakhi Kumari kag Ms Doli Kumari.

Ikatatlo nga Grupo

Ang *Devi Mansa Group* may 11 ka babaye nga miyembro nga tanan sa agrikultura ang palangabuhian. Nagadeposito sila sang Rs 5 kada semana sa grupo nga pundo. Gabakal sila sang humay, pagaling para mangin bugas kag baligya ang produkto sa merkado. Gabakal man sila sang utan halin sa dalagko nga manugbaligya (*wholesalers*) kag ibaligya ini sa merkado lokal kag sa barangay.

Ikaapat nga Grupo

Ang grupo sang mga magingisda (*The Fishermen's Self-Help Group*) nga may 28 ka lalake nga mga miyembro yara ang mayor nga palangabuhian sa akwakultura. Ginadumala kag ginamintinar nila ang mga iya sang gobyerno kag pribado nga tubigan. Nagadeposito sila sang Rs 5 kada semana sa grupo nga pundo. Naga-organisar sila sang mga *meeting* kada semana kag naga-estoryahanay nahanungod sa teknolohiya sa akwakultura kag sang mga topiko katulad sang pagmininar sang yara na nga mga tubigan, ginansiya kag sa problema sa alak. Ang pila ka mga aktibo nga mga miyembro sini nga grupo nagalakip kay Mr Rishav Kumar, Mr Gautam Machua, Mr Nagendra Machua, Mr Kripa, Mr Krishna, Mr Kartik, Mr D Prasad, Mr D Charan, Mr Laxman, Mr Rahul kag Mr Manjeet.

Mga Benepisyu Halin sa Self-Help Groups

Pagkatapos tukod sang Self-Help Groups, ang mga pumuluyo sang Fulwar Toli nakakita na sini nga mga benepisyu:

- Ang mga miyembro subong nakahangop na sang kaimportante sang *micro-savings*.
- Ang mga tawo mas kampanti na maghulag para sa kaayuhan sang mga pumuluyo.
- Ang mga pumuluyo mas nakahibalo na kon ano ang himuon para makatibawas sa ila kahimtangan.
- Nagdesisyon sila nga magtukod sang isa ka buluthuan sa ila barangay, nga napatigayon lamang paagi sa grupo.
- Sa subong tanan nga mga pumuluyo nagapakigbuylog na sa iban nga mga buluhaton.
- Ang barangay nagakuha

Ang banda sang Fulwar Toli sa isa ka pagtipon-tipon sa barangay – pagtukar sang musika sa mga kasal kag iban pa nga okasyon isa ka palangitan-an

na subong sang suporta halin sa iban nga mga NGO kag pagkalipas sang anum ka bulan nga pagsupot sang pundo, ang grupo puwede na makahulam sang gamay nga kantidad sa bangko.

Si Bhim Nayak isa ka pinuno sa Fulwar Toli Village, Bundu Block, Ranchi District, Jharkhand State. Si Rubu Mukherjee ang STREAM India Communications Hub Manager sa STREAM Country Office nga nakabase sa Ranchi. Ang duha ka manunulat mapakig-angotan sa <streamindia@sancharnet.in>.

Bulig sa Palangabuhian sang Fish Farmers Development Agency – Isa ka Estorya sang Kadalag-an Halin sa Mayurbhanj, Orissa

G B Parida

Estorya sang FFDA kag sang Isa ka Mangunguma Farmer

Ang Fish Farmers Development Agency (FFDA) sa Mayurbhanj, Orissa gintukod sang 1978 mga may tinutuyo sa pagpa-uswag sang magagmay kag dalagko nga pagprodukto sang isda sa distrito paagi sa pagpauswag sang entrepreneurship. Estorya ini sang isa ka madinalag-on nga negosyo sa akwakultura nga gintukod sang isa ka mangunguma.

Si Shri Pulin Kumar Behera sang Nuagaon Village sang Barasahi Block sa Mayurbhanj District nagsugod sagud sang isda sa bulig sang FFDA sang 1980. Gindebelop niya and isa ka 0.60-acre (0.24 hectare) nga tangke halin sa ginpahulam sa iya sang bangko nga Rs 6,000. Bangud sang pagmadinalag-on niya sa pagsagud sang isda nga nagresulta sa maayo nga ginansiya, si Shri Behera nagkagusto nga padakuon ang iya palangitan-an sa pagpangisda. Ang FFDA Mayurbhanj sa liwat ang nagsuporta sa iya.

Mgat Tangke, Hulam kag Bulig

Sang 1985, nagdebelop naman siya sang 1.35-acre (0.55 hectare) nga tangke palaisdaan sa hulam niya sa bangko nga Rs25,000, nga sa diin may dugang nga bulig (subsidy) halin sa gobyerno nga Rs 1,350. Inspirado sa iya pagsagud sang isda, kag sa motibasyon halin sa FFDA Mayurbhanj, ngdebelop liwat si Shri Behera sang 1.25-acre (0.51-hectare) nga tangke sang 1992-93 sa iya nga hulam sa bangko nga Rs 50,000. Ginhatagan siya sang bulig nga Rs 10,000 sang FFDA. Ginpalapad pa gid ni Shri Behera ang iya punungan sadtong 2001-02 sa pagdebelop sang 3.50-acre (1.42-hectare) nga tangke paagi sa hulam niya sa bangko nga Rs 345,000. Ang bulig sang gobyerno nga Rs 79,000 ginhatag sa iya paagi sa FFDA Mayurbhanj. Sa pareho nga paagi, nagdebelop siya sang 0.80-acre (0.20-hectare) nga punong sa hulam nga Rs 80,000 kag sa bulig nga Rs 18,400 halin sa FFDA.

Isda, Similya, Manokan kag Utanan

Sang wala pa matukod ang FFDA Mayurbhanj, si Shri Behera nagapanguma lang. Pero sa iya interes kag suporta sang FFDA, subong si Shri Behera isa na ka mauswagon nga manugpunong sang isda sang distrito nga may kalapadon sang uma nga 4.30 ka hectariya. Indi lang siya nagasagud sang isda kundi gasimilya man. Sadtong 2003-04, nakaprodukto kag nakabaligya siya sang 2,000,000 ka similya sa iban nga manugpunong sa distrito kag nakaganar sang Rs 40,000. Nalab-ot niya na ang tatlo ka tonilada kada hectariya nga lebel sa produksiyon. Suno kay Shri Behera, ang iya tuigan nga ginansiya nagalab-ot sa Rs 250,000 halin sa pagbaligya sang similya kag pangkonsumo nga kadakuon sang isda (*table-sized*). Si Shri Behera indi lang mauswagon nga mangingisda apang nagapadayon sang iya negosyo sa agrikultura. Nagsugod siya integrar sang iya aktibidades sa pangisda upod sa isa ka manokan nga may 100 ka mga manok. Naghimo man siya sang talamnan sang utan sa pangpang sang mga tangke, nga nagalakip sang saging, kahal nga katumbal (*chili*) kag kamatis.

Tangke kag Tubi sa Bubon

Si Shri Behera nagagamit sang tubi halin sa tangke para pamunyang sa mga tanum niya nga mga utan kag prutas (*horticultural crops*) kag para maseguro and regular kag nasa tiyempo nga suplay sa tubi. May bentaha siya nga may yara sang isa ka bubon nga sa diin mamintinar ang pagkuha sang tubi nga wala gamit sang diesel ukon kuryente. Bugay ini para kay Shri Behera nga nakapatigayon sa iya nga mapadasig ang iya mga buluhaton. Nagkutkot pa gid siya sang isa ka bubon kag ginbutangan sang lima ka *horsepower* nga *electric motor* para mapaiway ang kaiwat sang tubi.

Isa ka Mangunguma kag ang FFDA sa mga Tinuig nga Maabot

Sa subong nga tuig si Shri Behera nagbuhi sang 35,000 ka similya sang dalagko nga ulang (*Macrobrachium rosenbergii*) upod sa similya sang isda para madugangan ang kita. Gusto niya mapaayo niya ang iya ginahimo kag magtukod sang iya nga hatchery sang isda sa dason nga tuig. Kag halin sini nga tuig, ang FFDA Mayurbhanj masugod man obra upod sa Self-Help Groups.

Mga Leksyon nga Matun-an

Importante nga munuhon nga sang Marso 2003, ang mga mangingisda sang Estado sang Jharkhand State nagbisita sa paunungan kag ulumhan ni Shri Behera. Natun-an nila nga ang iya kadalag-an Makita ang elemento sang iya kadalag-an sa sini nga mga bagay:

- Ang matul-id niya nga interes kag katutum sa buluhaton sa pangisda
- Masaligan nga manughulam
- Sa panahon magbayad sang hulam sa bangko para mapatigayon ang madason pa gid nga pagpahulam sang bangko
- Maayo nga paggamit sang ginahulam nga kuwarta kag sang bulig nga ginahatag (*subsidy*)
- Bulig sang FFDA kon kinahanglanon

Sa sini nga tuig, ang FFDA Mayurbhanj nagpatigayon sang pagbisita sang 15 ka mangunguma sa uma ni Shri Behera. Ang mga mangunguma naganyat pagkakita nila sang mga pasilidad katulad sang *wastewater management system* (sistema sa pagdumala sang mahigko nga tubi), kag tangke sang ulang kag mga isda.

G B Parida (ikaduha halin sa wala) kag mga kaupod sa Department of Fisheries, nagadiskusyon sadtong STREAM State-level Communications Strategy Workshop sa Bhubaneswar, Orissa sang Nobyembre 2003

[Isa ka *Note* halin sa STREAM India Communications Hub Manager: ang FFDA Mayurbhanj nagatrabaho upod sa STREAM India paagi sa pagpaambit sang ila eksperyensya. Masami nga diskusyon sa telepono and nagakatabo sa tunga sang CEO sang FFDA Mayurbhanj kag sang

STREAM India Communications Hub Manager nahanungod sa nagakalain-lain nga pamaagi sang gobyerno sang Orissa para sa mga nagasagud sang isda. Ang mga miyembro sang FFDA Mayurbhanj nagpaambit man sang ila eksperyensiya sadtong State-level Communications Strategy Workshop sa Bhubaneswar, Orissa sang Nobyembre 2003. Sa sini nga pamaagi, ang taytay sa komunikasyon ginatukod sa tunga sang FFDA Mayurbhanj kag sang STREAM India Communications Hub.]

Si G B Parida isa ka District Fisheries Officer cum CEO sa Fish Farmers Development Agency sa Mayurbhanj, Orissa. Mapakig-angotan siya sa paagi sa STREAM India Communications Hub Manager, Rubu Mukherjee, at <streamindia@sancharnet.in>. Si Rubu nakabase sa STREAM India Country Office sa Ranchi, Jharkhand, isa sa mga estado nga kaingud sang Orissa.

Paghangop sang Palangabuhian Base sa Dunang Manggad kag Kapasidad (*Assets-based Livelihoods*) Paagi sa Buyloganay nga Pag-ebalwar Para Dulaon ang Gutom

Binay Sahay

Kaimulon sa India

Ang India isa ka dako nga pungsod nga sa diin malapnag gihapon ang kaimulon. Antes sang tunga-tunga sang 1970s, ang porsiyento sa idalum sang *poverty line* nagapabilin sa mga 55%, kag sa 1975-87 may yara nga padayon nga pagnubo hasta sa 38%. Nagdungan ini sa pagsaka sang tuigan nga pagtaas sang ekonomiya halin sa 4 hasta 5% (World Bank India, 1997). Ang pagnubo sang kaimulon nagpadayon hasta sa 1990s, apang mahinay ang pagpanubo sang kadamuon (*proportion*) sang pumuluyo nga imol, labi na gid sa *rural areas*. Ang klase sang kaimulon wala nagapareho sa mga babaye nga yara sa *Scheduled Tribes kag Castes*, kag wala-wala nga sektor sang komunidad sa kaumhan. Mga pamaagi para mahagan-hagan ang kaimulon kag madula ang gutom nagsanyog sa pagligad sang 50 years, bilang sabat sa nagadalum nga paghangop sang kakumplikado sini.

Ang Pagsanyog sang mga Pamaagi Batuk sa Kaimulon kag Gutom

Sa India sadtong 1950s kag 1960s, madamo ang may panan-awan nga ang dalagko nga gasto ukon *investments* sa pisikal nga kapital kag inprastruktura isa ka prayuridad nga pamaagi sa kauswagan. Sang 1970s, naglapad ang pagkamulat nga ang pisikal nga kapital indi bastante kag ang ikaayong-lawas kag edukasyon amo man ka importante. Sang 1980s nakita man ang pagkambyo padulong sa duha ka parte nga estratehiya: pagpasanyog sang *labor-intensive* nga pagdako paagi sa pagbukas sang ekonomiya kag paggasto sa inprastruktura, kag paghatag sang pinakakinahanglanon nga serbisyo sa ikaayong-lawas kag edukasyon para sa mga imol. Sang mga 1990s, ang 'pang-gobyerno' kag mga 'institusyon' nagpatunga sa tanan nga mga estratehiya para 'mag-atake' sa kaimulon paagi sa pagpasanyog sang oportunidad, pagpatigayon sang paghatag gahum, pagpaayo sang seguridad kag pagtukod sang mga institusyon (World Bank, 2001).

Mabatyagan nga kauswagan ang nahimo sa pagpahagan-hagan sang kaimulon sa nagligad nga duha ka dekada. Madamo nga pilak ang nagasto sa pagsolbar sang kaimulon kag pagdula sang gutom, labi na gid ang pagsakop sang mga wala-wala nga pumuluyo sa kaumhan proseso sang pag-uswag. Ang pinakamayor nga problema amo ang ka kumplikado sang kaimulon kag ang paghimo sang nagakadapat nga paghangop kag mga estratehiya para madula ang gutom.

Paghangop sa Gutom, Kaimulon kag Palangabuhian

Ang kaimulon gina-angot sa kakulang sa kapital (*assets*) ukon wala sang ikasarang kag kapasidad sa paggamit sang *assets* para sa mabinungahan nga tinutuyo. Ang gutom sa masami ang simpoma sang sobra nga kaimulon, ang ginhalinan sini nagalakip sang indi pag-agum sang sosyal, pang-ekonomiya kag edukasyon nga kahigayunan, kulang sang tingug kag representasyon, pagkawala sang gahum, mahina nga ikaayong lawas kag kakulangan sa kita. Ang "gutom" sa masami ginagamit nga terminolohiya pareho sang "wala-kaseguruhan sa pagkaon, nga sa diin ang mga tawo wala sang pamaagi para makakuha sang bastante nga pagkaon paagi sa pagtanum ukon pagbaka.

Ang EIRFP ginadumala sang Gramin Vikas Trust (GVT), ginasuportahan sang KRIBHCO kag sang gobyerno sang India, kag ginapunduhan sang UK Department for International Development (DFID). Proyekto yadto para masuguran ang proseso sa pagbag-o sa palangabuhian sang mga imol nga pumuluyo nga nagasalig sa dunang manggad sang ila palangabuhian kag sang mga babaye sa *eastern Indian plateau region* sa tatlo ka estado sang Jharkhand, Orissa kag West Bengal.

Ang proyekto nakahimo sang pamaagi kag proseso para maseguro ang partisipasyon sang mga wala-wala nga kalalakihan kag kababaihan sa paghimo, pag-implementar, pagmonitor kag pag-ebalwar sang mga programa para sa tayuyon nga kauswagan sang ila palangabuhian, nga may espesyal nga atensiyon sa tumandok nga komunidad kag kababaihan.

Ang EIRFP nagapati nga ang tawo kag ang palangabuhian sa komunidad ang natukod base sa kapital ukon manggad (*assets*) nga ginakategoriya bilang *human* ukon tawo, sosyal, natural, pisikal kag pinansiyal (Carney, 1998). Sa paghimo sang estratehiya para madula ang gutom - ukon wala-kaseguruhan sa pagkaon - dapat naton mahangpan ang paggamit sang mga *assets* kag ang importansiya sini sa kabuhi sang tawo para mahimo ang pagpa-uswag sang kada isa ukon pangkomunidad nga palangabuhian.

Paggamit sang PRA para Makahangop

Ang Eastern India Rainfed Farming Project (EIRFP) (tan-awa ang kahon) nagakuha sang eksperyensiya sa paggamit sang *Participatory Rural Appraisal (PRA)* nga pamaagi para mahangpan kon paano ang mga komunidad nagpanginpulos sang *assets* para matukod ang ila palangabuhian. Ang isa ka tinutuyo amo ang makatigayon sang makita nga epekto sa kaseguraduhan sa pagkaon kag sa pagdula sang gutom sa ulihi.

Ang mga pamaagi sa PRA nagtigayon sa mga komunidad sang EIRFP nga magtan-aw sa ila mismo nga pagkatawo – ila nga situwasyon kag mga potensiyal – kag nagtigayon sa ila nga makahambal sang sini nga mga nakit-an sa paagi nga mas mahangpan, hapos magamit kag mapatihan. Ang pagkamulat sa ginhalinan sang nakita mga mga problema mas magdalum, paagi sa sini nga pag-analisar kag paghangop. Ang mga komunidad sang EIRFP nagsugod man sang mga lihok para matuman ang ila mga rekomendasyon.

Miyembro sang komunidad nagahimo sang social map

Mga pamaaghi nga may partisipasyon ang ginagamit sang EIRFP para mahangpan ang pinakaginahalinan sang gutom – kalakip na ang paghangop sang *livelihoods assets* ukon kapital sa palangabuhian (Tomar et al., 2001) – kag sang mga proseso, institusyon kag kaugalian nga may epekto kon paano gamiton ini sang mga tawo. Ang mga *PRA tools* indi lang gatigayon sang pagkuha sang impormasyon, apang nagatigayon man sa pagmulat sang mga tawo nga amo ang may mayor nga papel sa pagpakig-away batuk sa kaimulon kag gutom – kag kon paano mapahulag nila ang ila lawas para mapa-uswag ang ila palangabuhian. Ang pila ka mga ehemplo nga ginagamit sang EIRFP para makatuon bahin sa *assets* ang nakalista sa idalum nga pigura.

<i>Human</i>	<i>Social</i>	<i>Natural</i>
Impormasyon bahin sa populasyon, pagbata, pagkalamatay Ihibalo kag Obra Papel kag responsibilidad sang kababaihan kag kalalakihan Ikaayong Lawas kag Nutrisyon	Mapa sang mga pamalay kag iban pa nga estruktura (<i>Social Map</i>) Pagranggo Base sa Manggad Importante nga Hitabo sa mga Tinuig <i>Family Tree</i> Ang pagpangayaw pasulod kag pagguwa sa lugar	Mapa sang Dunang Manggad <i>Transect</i> Tiyemo sang Sahi sang Trabaho (Occupation Seasonality) Matrix Ranking <i>Forest and Livestock Trends</i>

<p><i>Physical</i></p> <p><i>Geographical Map</i> <i>Institution and Infrastructure Map (Venn Diagram)</i> Paggamit sang mga Galamiton ukon Pamaagi</p>	<p><i>Financial</i></p> <p>Institusyon sa Pagsupot Institusyon sa Pahulam</p>
---	--

References

Carney D 1998 *Sustainable Rural Livelihood: What Contribution Can We Make?* London, UK: Department for International Development.

Tomar V S, Gangwar J S and Sahay B K 2001 *Evolution of Sustainable Livelihoods Strategy for Poor Men and Women: An Experience of EIRFP*. Copenhagen, Denmark: www.anthrobase.org

World Bank 2001 *Attacking Poverty – Opportunity, Empowerment and Security: A World Development Report 2000-01*. Washington, DC, USA: World Bank.

World Bank India 1997 *Achievement and Challenge in Reducing Poverty*. Delhi: World Bank India.

Si Binay Sahay isa ka Field Specialist (Social Development) sang Gramin Vikas Trust sa Ranchi, Jharkhand. Mapakig-angotan siya sa <sahaybinay@yahoo.co.in>.

Gamit sa Pagranggo sang Kaimulon – Eksperyensiya sang EIRFP sa Pagsolbar sang Kahuyang

Binay Sahay

Pagranggo sang Kaimulon sa EIRFP³

Gamit ang pagranggo sang kaimulon, ang EIRFP nagtigayon sa mga pumuluyo nga magpili sang tatlo ka kategoriya sang miyembro sang komunidad, kada isa may yara nga ila nga balasehan:

1. *Surplus* ukon *Sobra*: Duta, serbisyo ukon negosyo, kapasidad sa pagbakal, mga kapital sa pagprodukto, ginahulaman, ang ikasarang sa pagbakal sang pagkaon kag bayo sa isa ka tuig
2. *Self-sufficient* ukon *Supisyente*: Duta sa kabukiran, tunga sang kita sa pagpanguma, wala ukon magamay nga kita, inid magnubo sa duha ka beses nga pagkaon sa isa ka adlaw sa sulod sang isa ka tuig, wala ukon limitado nga pagpangayaw
3. *Deficit* ukon *Kulang*: Magamay ukon wala duta, wala sang kalidad nga duta, tunga sang kita sa pagpanguma ukon pagsagud kasapatan, kita halin sa suweldo, mga adlaw nga wala kalan-on, pagpangayaw, manubo nga kalidad sang balay, kautangan

Ang “kulang” nga kategoriya ang nakita nga “pinakaimol sa tanan nga imol”. Ang proyekto nagpadayon larawan sini nga kategoriya para masakop ang tanan nga klase sang pamalay:

- *Lower Deficit* ukon *Masyado ka Kulang*: Magamay nga duta kag kalabanan bakulod, ukon wala sang duta; ang mga gatunga sang kita sa pagpanguma gasalig sa pagpamugon para makakita ukon pamas-an; pamalay nga diutay ang miyembro nga makabulig pangita kag mag-asawa nga may magagmay sang kabataan; gapangayaw sang pila ka bulan; mga panday kag grupo nga may tumandok nga ihibalo sa pag-obra; kag yadto nga kalakip sa manubo nga *social status castes* sa mga barangay
- *BLAD* (Between Life and Death ukon tagamatayon): Mga tigulang, mga inutil – may deperensiya sa ulo ukon sa kalawasan kag wala sang suporta sa pamilya; wala sang balay; mga pamalay nga may problema sa pagpahubog; mga balo nga may magamay nga kabataan kag wala suporta sa pamilya; miyembro sang pamilya nga nagamasakit sa malaba nga panahon kag kon kaisa gapangabuhi sa pagpakalimos

Sa pagtigayon sang ehersisyo sa pagranggo sang kaimulon, ang mga pumuluyo sa masami gapili sang lima ka “*well-being*” ukon “estado sang pagpangabuhi ukon pagsinirayo” nga kategoriya sa sulod sang barangay. Ang ikalima kag pinakamanubo amo ang mga wala-wala nga pumuluyo, parehas sa ginalarawan sang proyekto nga “BLAD households”.

Ang “*lower deficit*” ukon ikaapat nga kategoriya amo ang mga pamalay nga nabudlayan pangita sang pagkaon sa bilog nga tuig kag nagapangatubang sang problema sa *malnourishment* ukon kakulang sa nutrisyon. Ang ila kabataan sa masami wala naga-eskuwela bangud nga ang pamilya nagapangayaw sang pila ka bulan kada tuig.

Ang ikatlo nga kategoriya – sa terminolohiya sang proyekto ginatawag nga “*upper deficit*” – sa masami nagasakop sang mga pamalay nga may mas madamo sang dalagko nga miyembro nga makabulig trabaho. Ang kinalain sa tunga sang ikatlo kag ikap-at nga mga kategoriya amo nga ang ini nga mga pamalay mas diutay ang kahuyang sa wala-kaseguraduhan sa pagkaon. Madamo sa mga “*upper deficit*” nga mga pamalay naga-negosyo sang gamay kag gakuha sang magagmay nga kontrata sa kaingud nga mga banwa. Kalabanan makasarang magdumala sang ila pagkaon sa isa ka tuig.

³ Tan-awa ang nagligad nga artikulo para sa paglarawan sang EIRFP – ang Eastern India Rainfed Farming Project – kag ang paggamit sang *Participatory Rural Appraisal* (PRA) nga mga metolohiya para matigayon ang pag-analisar sang palangabuhian sa komunidad sang mga mangunguma.

Ang duha ka “pinakataas” nga kategoriya sang pamalay – “*self-sufficient*” kag “*surplus*” – amo ang mahuyang. Bisan ang ini nga mga pamalay indi ang grupo nga ginapuntariya sang proyekto, ang ila partisipasyon ginpatigayon kon sa diin ang ila ihibalo ukon ikasarang puwede magamit para sa benepisyu sang mga mas imol nga mga kalalakihan kag kababaihan.

Mga Estratehiya

Ang isa ka *livelihood profile* sang mga nagakalain-lain nga kategoriya sang proyekto paagi sa pagrango sang kaimulon nagapakita nga ang kada isa may lain nga estratehiya sa pag-atubang sang mga sitwasyon sa kinawala. Samtang ang “*lower deficit*” nga mga pamalay nagapangayaw sa malaba nga panahon, ukon gapangita paagi sa pangarga ukon pagbaligya sang kahoy nga panggatong, ang BLAD nga mga pamalay sa masami nagapangabuhi sa idalum sang padayon nga pagkakulang sang nutriyon kag ka miserable. Ang ini nga mga pamalay indi man makahulam para sa ila kalan-on.

Ang estratehiya sang proyekto para sa pagpahaganhagan sang gutom, nagapanan-aw nga maghimo sang nagakalain-lain nga pamaagi suno sa kahimtangan sang mga pamalay kag magtigayon sa komunidad nga magsolbar sang pang-ekonomiya kag sosyal nga bahin sang kaimulon, labi na gid and *exclusion* (indi pagsakop) kag *disempowerment* ukon indi paghatag sang gahum. Ang estratehiya sang proyekto nagalakip sang pagtigayon sang isa ka sitwasyon nga mapatigayon ang pagbag-o, pagpatigayon sang paghangop sa mga miyembro sang komunidad, kag paghingyo sang partisipasyon sang tumandok nga mga pumuluyo kag kababaihan. Ang EIRFP nagkuha sang mga manug-organisar sang komunidad nga may ihibalo sa siyensiya-sosyal para magsugod sang proseso sang buyloganay nga pag-uswag kag magtigayon sang maayo nga relasyon sa mga ginapuntariya nga grupo. Nagalakip ini sang mga aktibidades katulad sang pagbisita sa kabalayan, pulong-pulong kag pagpanghatag sang similya.

Ang estratehiya nga nagapuntariya sa grupo naghatag sang rekognasyon sosyal, estado kag seguridad – labi na gid sa pinakaimol kag pinakapinabayaan nga mga grupo – kag nabuligan sila nga mangin bahin sang proseso sa paghimo sang desisyon. Nag-ganyat man ini sa mga imol nga panimalay nga magtukod sang ila *Self-Help Groups* nga nagtigayon sa ila makahulam para sa nagakalain-lain nila nga tinutuyo. Ang kauswagan kag ang pagpatin-ad sang *human* kag *social assets* nagresulta man sa pagdamo sang mga oportunidad sa kada isa, mga grupo kag komunidad.

Kaso sang isa ka BLAD Household

Ang diutay nga suporta makabulig sa pagtibawas sa mga pagtilaw – wala sang iban nga nakariyalisar sini kundi si Ravati Mahato sang Khanasdi, Kaipara, West Bengal. Isa ka balo nga may arô – kag may manton na nga dalaga nga bata – ginsikway sang sosyedad kag ginpabayaang nga isa-isa lang magpangabuhi. Ang iya nga sitwasyon nag-abot sa igtalupangod sang EIRFP kag ginkilala siya nga isa ka *BLAD household*. Paagi sa proseso para mapalapit ang relasyon, ang EIRFP nagpatigayon sa iya nga maghimo sang isa ka estratehiya para mabatuan ang iya sitwasyon. Gintagaan siya sang duha ka kanding sa bulig sang proyekto kag dugang pa gid nga duha paagi sa grupo nga pundo sang mga pumuluyo nga nakahangop sang ila nga reponsibilidad sa komunidad. Sa pagriyalisar sang pagkinahanglan sa pagpuno sang adlaw-adlaw nga kinahanglanon, dugang pa nga suporta ang ginhatag kay Ravati paagi sa paghatag sang malip-ot nga obra sa pagseparar sang uyas halin sa tanum nga *paddy* nga nagseguro sang iya kita sadto nga panahon.

Lain na subong ang estoriya. Ang obra indi lang nga nakabulig sa iya para makakaon kundi nakasupot siya sang Rs 2,000 sa bangko. May yara na siya subong nga 10 ka kanding kag nakapundar sang negosyo nga nakalab-ot sa mas dako nga merkado. Sa tanan nga ini, natigayon niya ang kasal sang iya nga bata. Kag ginakilala na siya subong sang sosyedad.

Ravati

Si Binay Sahay isa ka Field Specialist (Social Development) sang Gramin Vikas Trust sa Ranchi, Jharkhand. Mapakig-angotan siya sa <sahaybinay@yahoo.co.in>.

Nahanungod sa STREAM Journal

Ginabantala sang

STREAM – Support to Regional Aquatic Resources Management

Network of Aquaculture Centres in Asia-Pacific (NACA) Secretariat
Suraswadi Building
Department of Fisheries Compound
Kasetsart University Campus
Ladyao, Jatujak, Bangkok 10903
Thailand

Editorial Team

Graham Haylor, STREAM Director
Le Thanh Luu, STREAM Vietnam National Coordinator
William Savage, STREAM Communications Specialist
Sonia Seville, STREAM Philippines National Coordinator
Thay Somony, STREAM Cambodia National Coordinator

Katuyuan

Ang STREAM Journal ginabantala kaapat ka beses ukon *quarterly* sa isa ka tuig para mapasanyog ang partisipasyon, komunikasyon kag polisa nga nagasuporta sa palangabuhian sang mga imol nga nagapanginpulos sang dunang manggad sa kadagatan sa Asya-Pacifico, kag magpundar sang pagpakig-angot sa mga nagadumala sang dunang manggad sa kadagatan kag sang iban nga mga sektor sa iban nga rehiyon. Ang STREAM Journal nagasakop sang mga isyu nga angot sa mga tawo nga ang palangabuhian nagalakip sa pagdumala sang dunang manggad sa kadagatan, labi na gid sa mga tawo nga limitado ang palangabuhian, kag gobyerno, non-government kag internasyonal nga practioners nga nagakipagbahin sa ila sa komunidad. Ini nga mga isyu, nagalakip sang pagtuon, pagdumala sang konplikto, impormasyon, kag teknolohiya sa komunikasyon, pagdumala sang dunang manggad sa kadagatan, layi, palangabuhian, gender, partisipasyon, mga tawo nga may kahilabtaan sa sini nga isyu (stakeholders), polisa kag komunikasyon.

Isa man ka importante nga katuyuan sang STREAM Journal ang paghatag sang oportunidad nga mabatian ang mga talagsa lang mabatian nga mga tingog kag mabalhag sa isa ka propisyunal nga pahayagan nga praktikal kag medyo *academic*. Ang unod sang STREAM Journal indi dapat hunahunaon nga nagapabutyag sang panan-awan sang bisan ano nga organisasyon ukon ahensiya kundi pahayag sang mga indibidwal sunu sa ila inagihan. Samtang ang manunulat responsable sang ila mga artikulo, ang STREAM nagarekognisar kag naga-ako sang responsibilidad sa kon ano man nga *editorial bias* o kakulangan.

Distribusyon

Ang STREAM Journal may yara nga tatlo ka mga format:

- ang *electronic version* nga pagaprintahon kag gipanagtag sang STREAM Communication Hubs
- ang version nga puwede makuha kag ma-download sa PDF format halin sa STREAM Website sa www.streaminitiative.org, kag
- ang printed nga version nga ginapanagtag gikan sa NACA Secretariat.

Kontribusyon

Ang STREAM Journal nagahingyo sang kontribusyon sang mga artikulo nga may interes sa mga nagagamit sang mga dunang manggad sa kadagatan kag sa mga tawo nga naga-obra upod sa ila. Ang STREAM Journal nagasuporta man sang mga upod sa trabaho nga naga-obra sa komunidad para magdukomento sang ila mga inagihan sa mga pahina nga ini.

Ang mga artikulo dapat masulat sa simple nga Ingles kag indi magasobra sa 1,000 ka tinaga ang kalawigon (mga duha ka pahina sang A4 sa single-spaced text).

Ang mga kontribusyon puwede mapadala kay William Savage, STREAM Journal Editor, sa savage@loxinfo.co.th. Sa dugang pa nga kasayuran, makig-angot kay Graham Haylor, STREAM Director, sa ghaylor@loxinfo.co.th.

Nahanungod sa STREAM

Ang Suporta sa Rehiyonal nga Pagdumala sang Dunang-Manggad sa Kadagatan ukon Support to Regional Aquatic Resources Management (STREAM) isa ka inisyatibo nga gindesinyo sa sulod sang lima ka tuig nga Obra Programa sang Network of Aquaculture Centres in Asia-Pacific (NACA). Ang katuyuan sini amo ang pagsuportar sang mga ahensiya kag institusyon sa :

- Paggamit sang mga yara na kag mga palaabuton nga inpormasyon sa mas epektibo nga paagi,
- Paghangop sang tul-id sa mga palangabuhian sang mga imol
- Pagbulig sa mga imol nga maka angkon sang mas labi nga impluwensiya sa pagdihon sang mga layi kag pamaagi nga may epekto sa ila pangabuhi

Ang STREAM magahimo sini paagi sa pagsuporta sang mga pang-kauswagan nga polisa ukon layi kag mga pamaagi sang mga nagabulig nga institusyon, kag pagpasanyog sang ila abilidad sa:

- Pagpahatpahat sang mga isyu nahanungod sa pagdumala sang mga dunang manggad sa kadagatan nga naga apekto sang palangabuhian sang mga imol
- Pagmonitor kag pagbinagbinag sang mga nagakalain lain nga pagdumala sang dunang manggad sa kadagatan
- Paghatag sang inpormasyon ,kag
- Pagpakig-angot sa mga sektor kag mga kapungoran

Ang STREAM nga inisyatibo nasandig sa pagbinuligay, nga nagalakip sa pagbuyloganay sang mga nagpundar nga grupo (AusAID, DFID, FAO and VSO) nga nagasuportar sang NACA. Ini naggamit sang komprehesibo nga paagi, nga nagatuyo sa pagpaalinton kag pagpakig-angot sa mga katawhan nga may kahilabtan sa pagdumala sang aton manggad sa kadagatan kag pagbulig sa ila sa pagpasanyog sang desinyo sang inisyatibo, implementasyon kag pagdumala.

Ang pagbuyloganay nga obra ginapakig-angot sa kada pungsod paagi sa Nasyonal Coordinating Teams kaupod ang Nasyonal nga Koordineytor (isa ka senyor kag nasyonal nga empleyado sang gobyerno) kag sang Communications Hub Manager (isa ka full-time nga nasyonal nga opisyal nga suportado sang STREAM sa una nga duha ka tuig) kag naga-angot sa madamo nga mga pumuluyo nga may kahilabtan. Ang Communications Hub may yara nga sistema sang komunikasyon nga nagalakip sang *hardware, software*, paghanas, suporta sa teknolohiya sa inpormasyon kag pagpakig-angot kag suporta sa pagpauswag sang katawhan, kag ang pagpakig-angot paagi sa internet.

Ang nasyonal nga koordinasyon ginagiyahan sang Pungsodnon nga Dokumento sa Stratehiya ukon Country Strategy Paper (CSP) nga tuigan nga gina-repaso kag gindihon sang Koordineytor kag Hub Manager paagi sa pagpakighinun-anon sa mga pumuluyo kun sa diin sila nagapakig-angot sang masami. Ang CSP nagakilala sang mga importante nga isyu, nagapakita sang rehiyunal nga pakig-angot, nagaplano kag nagaprayurid sang mga importante nga dapat himuon kag nagapangita sang pundo para sa mga stratehiya gikan sa STREAM ukon sa iban pa (nga may pagbulig gikan sa STREAM).

Ang Rehiyonal nga Opisina sang STREAM (nga nahamtang sa NACA Secretariat sa Bangkok) nagahatag direksiyon sa inisyatibo, nagabulig sa rehiyonal nga koordinasyon kag nagahatag pundo kag nagadumala sang mga nagakalain lain nga yunit sa palangabuhian, pagpasanyog sang polisa, komunikasyon kag mga espesyal nga isyu. Ang sentro sang kumonikasyon naga-angot sang mga inter-aksyon, mga natun-an sa leksiyon kag aktibidades sang paghugponganyay.

Ang implementasyon sang STREAM isa ka sulitsulit nga pamaagi, nga ginsugoran sa Cambodia kag Vietnam kag igapalapnag sa bilog nga Asya-Pasipiko sa diin ang mga oportunidad yara sa pagbulig sang kaimulon kag pagpasanyog sang maayo nga pang gobyerno, samtang ang eksperiensya naagyan, ang leksiyon nga natun-an, ang epekto napakita kag ang dugang nga pundo naangkon. Ang estratehiya sang komunikasyon sang STREAM may katuyuan sa pagdugang sang epekto sini paagi sa pagpaseguro nga ang mga ihibalo kag abilidad napahibalo sa mga pamaagi sang pagkambiyo sa bilog nga rehiyon, kag ang mga leksiyon nga natun-an ginapalapnag sa bilog nga Asya-Pasipiko. Ang STREAM Journal kag ang kaupod sini nga Diskusyon nga Pagpakighinun-anon sa STREAM Website, mga parte sang sini nga estratehiya.

STREAM National Communications Hub Managers

Cambodia	Sem Virya	<cfdo@camnet.com.kh>
India	Rubu Mukherjee	<rbumukherjee@rediffmail.com>
Indonesia	Alfida Ahda	<budhiman@indosat.net.id>
Myanmar	Khin Muang Soe	<DOF@mptmail.net.com>
Nepal	Nikanth Pokhrel	<agroinfo@wink.com.np>
Philippines	Elizabeth Gonzales	<streamfar-phil@skyinet.net>
Vietnam	Nguyen Song Ha	<streamsapa@vietel.com.vn>
Yunnan, China	Susan Li	<YNNYCN@KM169.net>; <blueseven@mail.china.com>